

Kiadóhivatal:
Kaposvárott, zárdá-utca. Ide küldendő a lap szellemi részét illető minden közlemény.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes számok 10 krért
Hagelman Károly
könyvkereskedésben és a kiadóhivatalban kaphatók.

NÉP JOG

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Szerkesztőség:
Kaposvárott, zárdá-utca. Ide küldendő a lap szellemi részét illető minden közlemény.
Megjelenik minden pénteken.
Előfizetési díj:
Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes számok 10 krért
Hagelman Károly
könyvkereskedésben és a kiadóhivatalban kaphatók.

Eltársainkhoz.

Naponként érkeznek a hírek, melyek zavargásról, tetlegességekről szólnak a zsidók ellen; mi tudjuk a multak eseményeiből, látjuk, tapasztaljuk, a mindennapi életből, hogy a keresztény nép gyűlölete indokolt, természetes a zsidók ellen. Bár nem helyeselhettük a szenvedély azon kitérésit, melyek a vérgisértett népet tetlegességekre ragadják, de nem is ítéltük el felháborodásának erősebb kitérésit akkor, midőn tudjuk, hogy azzal egy élősi idegen ellen élet érdekeit, vagyonát, erkölcsét sőt hazáját véli megvédeni. Elérkezettnek látjuk azonban az időt, hogy felemeljük szavunkat azon keresztény nép érdekében, ki kétségbeesésében csak megtevesztette az erő azon igazi forrását, melyből merítenie kellett volna, hogy legyőzhetetlen legyen; s helyett a zsidók által folyton igazított indulatának hevében oly tőrre lépett, melyen igaz ügyének nem használja, de a hatalom által az ő vére ontatik zsidók gyönyörűségére.

Eltársak! A zavargás nem vezet célhoz, s nem méltó hozzájárulások, — a fosztogatás nem a mi fegyverünk; — egyedül a törvény az, mely igazi erőt ad. A zsidó évekig a törvény lepe alatt fosztogatott benneteket, a törvény védelme alatt hajtotta igába országunkat, rontotta erkölcsünket, profonálta nemzeti büszkeségünk szent tárgyait, csinaljatok ti is törvényt, mely a zsidó érdek által diktált törvényeket érvénytelenítse, elég erős legyen arra, hogy a hazát a zsidó járom alul felszabadítsa, vagyonunkat a zsidó zsebrakok karmaiból megmentse, a régi erkölcsöket érvényre emelje, hogy a magyart urrá tegye ismét saját hazájában.

És ez nekünk könnyű lehet, mert van alkotmányunk mi választjuk a törvényhozó testületet, a megye tisztviselőit, a község előjáróit, a megye és község képviselő testületeit. Válaszunk tehát zsidó ellenes képviselőket!

Tizenhatmillió keresztény, ha akar, könnyen szerezhethet érvényt akaratának hatszáz ezer zsidó ellen a választási urnák körül.

Ragaszkodjunk a törvényhez, melyben gyökerező alkotmányunk erős várunk nekünk; csak összetartás a győzelem bizonyos!

Tartózkodjunk azonban a szenvedély kitérésitől, várjuk méltósággal az ünnepélyes pillanatot, de ne is fedjük azt felhasználni, midőn kifejezhetjük akaratunkat a választások alkalmával.

E jogot nekünk a törvény adja, azért tiszteljétek a törvényt, vigyázzatok saját érdekeitekre, óvjátok véreteket és szabadságotokat, élesszétek a lelkesedést, melyre még szükségtek lesz a megváltás nagy munkájában.

Kaposvárott a szept. 4-iki vásár sokott módon folyt le, úgy az nap estéje sem igazolta a hadi lábat, melyen itt huszár és egyéb katonai őrizet alatt élünk. Ugy haljuk a drága katonai megszállás kérdésének nem igen akar gazdája akadni, sőt valami furcsa jegyzőkönyvi történetet is emlegetnek. A költés beszédésénél alighanem kellemetlen leleplezésekre lehetünk készen. Nem igen mutatkozik hajlam a keresztény lakosságban, a zsidó félelem árát megfizetni.

Szalay Károly

mint özv. Solymosi Jánosné panaszos képviselője által a t. eszlári perben bejelentett fellebbezés indoklása.

Tekintetes kir. törvényszék mint fenyítő bíróság!

Azon ügyben, melynek fejlődését követve, kimenetelét lázas ingerültséggel várta az egész ország, egész Europa, azon ügyben, mely oly meglepőleg figyelműtette az álliberalismus, a modern civilizatio csatlósait hogy „sok vagyon ég és föld között a miről szedett vedett tudományuk nem is álmodik, azon ügyben mely fellebbezést hivatva, azon értelmes piszkos kloakát fedő sűrű fátyolt, melynek bűzhödött, utálatos légkörében oly jól érzi magát Isten választott népe a széyl szórt, hazátlan, élősi, de örülten elbizakodott orthodox zsidó; a t. eszlári vérvád ügyében nem volt szabad az itélet kimondására hivatott bíróságnak úgy határozni, hogy határozata kételyt hagyjon fenn az iránt, valjon a vádbeli büntény, — Solymosi Eszternek 1882. ápril 1-én a t. eszlári zsinagógában való rémes meggyilkoltatása — megtörtént-e vagy sem? e vérfagyasztó, e vérlázító büntényt Scharf József és társai követték-e el vagy sem?

Nem volt szabad a bíróságnak azon rideg, de meg nem támadható elvet „szolgáltatás igazság, ha elvesz is a világ“ akár mely oldalról érvényesülő befolyás kedvéért megsérteni, s nem lehetett szabad a jelen esetben különösen, midőn a tekintet nélküli eljárás azon törvény is „a köztársaság java legyen a fő“ megkövetelte; midőn az igazság szolgáltatás szentsége úgy mint az állam jóléte, oly itéletet kívántak, mely befejezze az ügyet, meggyőződés szülte megnyugvást idézzen elő.

De nem történt! Sőt midőn a tárgyalás folyamában közváltólként szerepelt kir. főügyési közeg eljárása majdnem érintette a Bt. 478. §-át; midőn azon szakértők, kinek véleményét a vád mint czélja elérésére legalkalmasabb s legkényelmesebbet egyszerűen, minden kritika alkalmazása nélkül elfogadta, megbotránkozató cynismussal, de megmagyarázható bátorsággal átlépte a határt, melyet szakértőnek a törvény, de a tisztesség is szab; midőn vádlottak úgy védőkik egyrészt a védelem legfőbbá hagyott korlátain való túlsápongása folytán az eljárás egyoldaluvá törpült; midőn a tanuk nagyrésze bebizonyított, nyíltan beismert érdekeltségénél fogva hamisan vallott; akkor fel kellett ébredni a gyanúnak, hogy a felmentő itéletben nem az igazság jutott érvényre, hanem a bünpalástolás diadalmaskodott.

Nem is lehettem tehát kétséges a felett szabad-e, mint panaszos képviselőjének, — ki egyedül tartottam fenn a vádat — megnyugvással fogadnom az így keletkezett itéletet, nem tétovázhattam abban sem, valjon a felsőbb bíróság határozatát kérem kelle-e a törvényszék itélete felett, nyilván állott előttem, hogy jogorvoslathoz kell folyamodnom annál is inkább, mert meggyőződésem, hogy a ntkti bpesti kir. tábla a — nyíregyházi — t. kir. tszék eljárását nem helyeselheti, itéletét helyben nem hagyhatja, indokait magáévá sem teheti.

E meggyőződésem a következőkön alapul.

Még a vád képviselével megbízott kir. főügyési helyettes is kénytelen volt beismerni, hogy a vizsgálat adatai szerint, az alakszerű bizonyítékok elégséges számban voltak jelen, de — szerinte — e bizonyítékok benső értéke volt kétséges, s e kétséget bizonyossággá emelte a végtárgyalás.

A t. kir. tszék elfogadván az ügyési indítványt a felmentés azzal indokolja, mintha meggyengültek volna a bizonyítékok az által mert;

Lengyel Istvánné a vizsgálat alatt tett vallomását módosította;

mert: özv. Fekete Jánosnénak vallomása kizárja Scharf Móríczt vallomása helyességének lehetőségét;

mert: Scharf Móríczt vallomásának megbízhatósága kérdésessé vált;

mert; Buxbaum Ábrahám alibije bebizonyított, s végre mert:

A gyilkosság tárgya hiányzik.

Ámde, hogy a bizonyítékok benső értéke semmivé tétetett volna

sokkal merészebben, mint szerencsésen odadobott pusztá állítás, melynek okadatolásával a kir. főügyési helyettes adós maradt.

Valótlan, hogy Lengyel Istvánné vallomását — elfogadhatólag — módosította volna; mert, ha igaz is mint a indokolás felhozta, hogy az asszony a végtárgyalás 4-ik napján történt kihallgatása alkalmával azt mondotta, miként azon kiáltást „Kovácsné jöjjön“ este felé hallotta; de miután a t. kir. tszék elnöke, mint a kir. főügyési helyettes ismételt kérdéseire azt is megvallotta, hogy „nem emlékszik a történetekre, mert régen volt;“ miután megczáfoltá állítását önmaga, a menüiben azt adta elő, hogy a kiáltást, mielőtt Bátoriné délután hozzá jött volna már hallotta, miután a vizsgálóbíró előtt tett vallomására megesküdött, megmásként a vonatkozólag pedig elfogadható okot fel nem hozhatott, sőt érdekeltségét elárulta azon, saját fia által megczáfolt, állításával hogy Scharfné az eset után hozzá nem járt, tőle nem tudakozódott; s miután Lengyel János anyja vallomását helyre igazítva erősíti, hogy a segélykiáltás déltáján volt, kétségtelen, miképen a felmentő itélet indokál azt, hogy Lengyel Istvánné vallomását módosította, érvényesen felhozni nem lehetett. Anál kevésbé, mert Lengyel Istvánnénak vizsgálat alatti előadása Scharf Józsefné és Swarcz Salamon vallomásával is támogatott; az előbbi 1882. október 12-én történt kihallgatása alkalmával azt mondja „Lengyel Istvánné halhatott sírást, mert a zsidók imádkozás közben sírnak“ Swarcz Salomon pedig 1882. október 18-án magyarázatul a vizsgáló bír. kérdésére úgy nyilatkozik, hogy „azon alkalommal ő sírt Lengyelnt ezt halhatta“ ha tehát suly volt arra helyezendő hogy a templomból kiáltás hallatszott, azt többször nevezettnek szembe tünőleg aggályos vallomása meg nem czáfolta.

Helytelen azon feltevés is, mintha özv. Fekete Jánosné vallomása kizárná Scharf Móríczt vallomása helyességének lehetőségét. Mit vall Fekete Jánosné? Azt hogy délelőtti 11 óra körül két zsidót látott állani a t. eszlári zsinagóga ajtó felénél, az egyik az egyik felén, a másik a másik felén állottak, majd az egyik eljött a furdóházhoz, a másik ott maradt. No hát ez nemcsak ki nem zárja, hanem egyenesen megerősíti Scharf Móríczt vallomásának helyességét, amennyiben tanúságot szolgáltat az, vádlottak által Móríczzal szemben tagadott körülményről, hogy 1882. ápril 1-én az ima végeztével, nem minden zsidó távozott el, hanem néhány viszsamaradt a templomban s a körül; továbbá miután Scharf Móríczt állítása szerint a gyilkosság 12 óra tájban történt, tanu pedig egy órával az előtt való időben látta a zsidókat, önkényét következik, hogy a t. kir. tszék által Fekete Jánosné vallomásából, Scharf Móríczt vallomása helyességének lehetetlenségére levont következtetésnek értelme nincs, nem lehet.

De hát a t. kir. tszék szerint e fiu vallomásának megbízhatósága egyébként is kérdésessé vált az által, mert apja, vallása és hitorsosai iránt megvetést s gyűlöletet tanúsított, s mert a vizsgálat és végtárgyalás alatt tett vallomásaiban lényeges körülményekre nézve ellentmondásba keveredett. Ezt s ilyet emondhatott ugyan a t. kir. tszék, midőn felmentő itéletének indokot kellett csinalnia, de nem lehetett felhozni ezt ha indokolását való tényekből akarta össze állítani. Mert hát e fiu terhelő vallomását a végtárgyalás alatt csak ismételte, hogy pedig akkor, midőn a vizsgálóbíró előtt vallott akár apját, akár valását, akár hitorsosait megvetette volna, még a védelem sem állította soha, és a mi bekövetkezett, ezen indoklás helyességének még látszatát is lehetlenné tette. A mint Scharf József szabadlábra helyeztetett, a Móríczt fiu azonnal apjához csatlakozott, együtt él vele maig is legszebb egyetértésben, s a megvetettnek állított zsidóvallásban. A mi az állítólagos ellentmondásokat illeti azok lényeges körülményekre nem vonatkoznak, tehát bírói figyelmet sem érdemelnek, de más részt elő sem fordultak. Miből is következteti a tek. kir. tszék azt, hogy ellentmondás rejlik a fiu állításában, midőn Eszter kezében volt s a g a k e n d ő r ő l e m l e k z e t t e r t. Hát azt, hogy Eszternél sárga kendő nem lehetett ugyan senki se bizonyította, de hisz Solymosi Zsófi, Eszter testvére is sárga kendőt emlit. Hogy a t. kir. tszék a kendő színének meghatározására

mily kevés — épen semmi sulyt sem fektetett, kitünik Vámosi Julcsa meghiteltetéséből is, a ki Eszter kezében látott kendőt pirosnak mondotta. Hát ugyan mikor jött a fiu ellentmondásba Eszternek a gyilkosság alkalmával helyzeire vonatkozólag? Soha se. Azt mondja vallomásában, Eszter a templom hosszúságában feküdt midőn meggyilkolták; mikor mondotta ennek ellenkezőjét? Soha. De hát esoda lett volna-e ha e fiu napokon át történt kihallgatása minden oldalról valóstromoltatása folytán csakugyan megzavarodik s ellentmondásba jő? S egyetlen ellentmondás már lerontotta volna vallomása hitelét annak lényegét? Valóban nem, s ha a tek. törvényszék erre mégis akkora sulyt fektet, az csak álláspontjának gyarlóságát, gyengeségét tünteti ki akkor, midőn ez ügyben az összes vádlottak s a tanuk legnagyobb része nem egyszer, hanem szám talanszor, nem is kényszerítve s zavarba hozva hanem önként s nyugodtan, megvagyduztolták önmagukat, s a tek. kir. törvényszék ennek dacára állításainak nemcsak hitelt adott sőt a vallomásokat kifogástalannak nyilvánította.

Igy Varga Kati Buxbaum Ábrahám alibijének s ez által Scharf Móríczt vallása helytelenségének bizonyítására lenne hivatva a t. kir. tszék szerint, pedig e tanuak nemcsak ellentmondása, de legalább is nagymérvű aggályossága nyilvánvaló. Süszmann Jakab 1882. évi május 21-én és ismételtén május 24-én megkérdetve, azt vallotta, hogy az ápril hó 1-én Tisza-Eszláron jelen volt metszők közül nála egyik sem volt szálya, ugyan erről tesznek tanúságot Einhorn József, Groszberg Leon 1883. május 25. és Einhorn Mayer május 26-án volt kihallgatások, fentartják ezen vallomásukat még akkor is, midőn a vizsgáló bír. tudomásukra adja, hogy Buxbaum azzal védekezik, mintha 1882. ápril 1-én déli 11 órától délutáni 3 óráig Süszmannal tartózkodott volna. De midőn elkövetkezik, hogy egyrészt vádlottakat terhelő bizonyítékok mind-egyre szaporodnak, másrészt midőn a védelem, a bünpalástolás a szervezeten működik, beáll a fordulat. Süszmann szeptember hó 6-án elkezd emlékezni, nemcsak arra, hogy Buxbaum vendége volt, de még arra is, hogy haza érve megnézte óráját s ez épen tizenegyet mutatott. Ugy látszik, hogy Groszberg Leon az ügy állását nem fogta fel ily gyorsasággal, mert ő e napon dacára sógora — Süszmann — vallomásának, még mindig megmarad a mellett, hogy Buxbaum velők a zsinagógától nem távozott, hogy Süszmannal hazáig nem ment; természetes a végtárgyalás napjáig elég tanultakká lesznek mind, s ekkor már tudnak mindenről, tanuskodnak mindenről, sőt még kezüket mellőkre is teszik, hogy el ne mulasszanak semmit a mi vádlottak megmentésére alkalmasnak látszik. Kétségtelen, hogy a „kifogástalan“ Varga Kati is ez iszolán ment át. Mi lett volna természetesebb, min hogy Buxbaum megbukván állításával, rögtön hivatkozzék a cselédre; nem teszi, „nem jut eszébe,“ de nem emlékszik arra, még Süszmann maga sem, midőn a vbíró kihallgatja, épen e körülményre kelteti ki, azonban két nap mulva a tanu bejelentik, előlították mások, vall is mint kívántatik, de még jobban vall a végtárgyalás alkalmával. De hát egy kis hiba még is lett a dologba, mert Süszmann Jakab azt mondja, hogy Buxbaum pénteken (márczius 31-én) este jött hozzá, Varga Kati pedig délutánt emleget; ez a Varga Kati nem emlékezik ugyan a napra, melyen a sakterek együtt voltak, de arra már akar emlékezni, hogy Buxbaum (kinek nevére ugyan megtanították azóta, mert 1882. szeptember 8-án történt kihallgatása alkalmával megnevezni még nem volt képes de azt valjon tarcazi vagy téglási-e bizonyosan nem tudja, ugyan hát azt is honnét vette, hogy a téglási sakter is szó alatt vagyon.) délelőtti pont 11 órától délutánig gazdájánál volt; ez a jölelku tanu vasárnap hajnalba utaztatja el Ábrahámját, midőn bebizonyított dolog, hogy még reggeli 7 óra tájban is Tisza-Eszláron volt. Süszmann váltig erősíti, hogy ebed után Buxbaum lefeküdt a korcsmaházba a padkára, Varga Kati azt mondja, bevitte a lóczát a kisházba s ott aludt. Mind ezek bizonyára fontosabb körülmények, mint az, valjon Eszter sárga vagy más színű keszkenőt tartott-e kezében, s Varga Kati vallomásának hitelességét annyira megtámadják, Buxbaum alibi bizonyítását annyira semmivé teszik, hogy a tek. kir. törvényszék csak ezek teljes figyelmen kívül hagyásával mondhatta azt, miként vádlott ali-

bije bizonyított s Mórícz tenuságtételének igazsága kizárva vagyon.

Hányzik a gyilkosság tárgya azt is mondja a tek. kir. törvényszék. Hogy ezzel mit kíván jelezni nem érthető világosan, hisz a gyilkosság tárgya Solymosi Eszter volt, az létezett s nem hiányzott; ha pedig azt kívánta volna mondani, hogy a meggyilkolt holtteste fel nem találtatott — míg ezen kijelentést a továbbiakra nézve nagyon figyelembe kell tartani — más részt lehetetlen nem kérdezeni valjon mily bizonyítékot szolgáltat e körülmény vádlottak ártatlanságára akkor, midőn Solymosi Eszter ruhái feltaláltak? Nem e kétszeresen, százaszorosan súlyosított ez által a gyanu? nem-e helyes a kérdés, hol van hát Eszter? nem-e jogos a követelés, hogy adják elő azok, kik ruhái birtokában voltak? Hogy Eszter holteste fel nem találtatott, tehát nem mentő hanem vádló körülmény.

Es a tek. kir. törvényszéknek módjában állott e kérdéseket megtenni, e követeléssel fellépni, mert előtte állottak azok, kiket önmaga jogszerűen vádlottaknak ismert azon hulla csempészetével, melyen Eszter ruhái találtak.

De nem tette, e helyett nagy feladatával fel nem érő csekély erővel, avagy kevés jóakarattal a vádhatározatban önmaga által bebizonyítottak elismert tényeket kétségeknek deklarálva kitér a megoldás elől, a rejtelegre újabb leplel borít, mely elég sürű ugyan, hogy a bűnpalástolás arra hivatkozasson, de azért nem elég arra, hogy a ki látni akar azon keresztül is meg ne lássa az iszonyu, a vért fagyasztó, a rettenetes bűnt.

Igazuk volna azoknak, a kik Magyar Ország igazságszolgáltatását megdöntötték az egész világ előtt, sárba tiporták, pelengérré állították, ha megengedhető, nem, ha csak képzeltet volna is, hogy a kir. főügyész helyettes vád alá helyezést indítványozott, a t. kir. tszék vád alá helyezést, vádlottak letartóztatását elrendelte volna a nélkül, hogy úgy a gyilkosság mint a bűnpártolás tárgyi tényálladéka teljesen, törvény szerűen bebizonyított lett volna.

A vádhatározat tehát kizárja a dadai hullának Solymosi Eszterrel való azonosságát, s a t. kir. tszék az önmaga iránt köteles tisztelget, a magyar igazságszolgáltatás tisztességének nyílt megsértése nélkül, ezen önmaga által konstatált megerősített tényt csak azon esetre vonhatta kétségbe, csak azon esetre mondhatta, hogy „az orvosi szakértők véleménye és a felismerési eljárás eredménye nem nyújtanak biztos támpontot arra nézve hogy a dadai hullának Solymosi Eszterrel való azonossága vagy nem azonossága határozottsággal megállapítható legyen.“ ha a végtárgyalás folyamán felmerültek, a vizsgálat adatait meggyengítették, azon bizonyítékokat, melyekre a tárgyi tényálladéka, a vádhatározat alapított megsemmisítették.

De hát a vizsgálat adatai nem gyengültek meg!

Mert hába a t. kir. tszéknek most ugy tetszik mondani, hogy „a tanuk vallomásának jelentőségét tulajdonítani nem lehet, mert valószínű, hogy a dadai hulla az agnoskálás alkalmával nem volt felismerhető állapotban.“ midőn már akkora jelentőséget tulajdonított ezeknek, hogy vádlottakat egy éven túl vizsgálta fogságban is tartotta, akkor ezen tetszést meglehet ugyan magyarázni sokféleképpen, de nem lehet elfogadni helyes ítéleti alapul akkor, midőn az egyetemi tanárok ezen véleménye ellenében az összes tanuknak s a boncolást teljesítet összes szakértőknek homlokegyenest ellenkező azon bizonylata áll, hogy a dadai hulla teljesen felismerhető állapotban volt; midőn bizonyított tény, hogy a hulla feje kendővel bekötöttén, csak ugy mutatott meg a felismerésre leginkább, első rendben hivatott anyának, tehát a hulla hajzatának hiánya a felismerés vagy fel nem ismerésre legisebb befolyással sem lehetett; midőn a tanuk s a boncolást teljesített orvosok tanúsága — nem véleménye — szerint az arc természetes formájában volt, nem volt elferdülve; midőn a t. kir. tszék nem helyesen jelzi a való tényt, mikor azt mondja, hogy öv. Solymosi Jánosné anyja, a testvérek, s a többiek „a megtekintett hullában Esztert fel nem ismerték, mert igazságú kifejezése a megtörténtek az, hogy anyja a testvérek s a tanuk határozottan felismerték, miként a dadai hulla nem Eszter hullája.

Hogy az egyetemi szakértők véleménye szerint a boncolást teljesített orvosok véleménye ellenében, azt az ítéletnek a vádhatározat indokait szóról szóra ismétlődő részén kétségek kívül kitünteti, de nem is juthatott, mert bármi a mi az egyetemi szakértők véleményét előtérbe toltá volna elő nem fordult.

Mindez azonban nem volt, nem lehetett elégséges a teljesen felmentő ítélet indoklására, mikor ennek ellenében állott Smilovics Jankel és Herskó Dávid beismerése úgy Matej Ignác tanúsítása.

De a t. kir. tszék könnyen át esik ezen a nem mindennapi nehézségen is; egyszerűen kijelenti, hogy Smilovics Jankel s Herskó Dávid beismerő vallomása nem volt

őszinte. Igaz ugyan hogy jó Magyar Ország vádlottak beismerő vallomásának érvényét senki sem feltételezte eddig attól valjon a beismerés őszinte szívvel ered-e vagy sem? valjon a vádlott bűnbánólag magába szálva, minden mellékkörülményt a valósághoz hiven elmondott-e vagy sem, valjon a bizonyítékok erejének nyomást alatt esetleges társait terhelő avagy menti-e? de hát ebben az ügyben, mely oly szomorú oly kétségbe ejtő világosságot vetett viszonyainkra, nem csak ez az egyedül, minék ismétlése ellen a magyar igazságszolgáltatás fennségének érdekében tiltakozni kell; s ha a tek. kir. tszék a vádlottakat felakarta menteni, miután a ki a célt akarja az eszközöktől sem riadhat vissza, nem igen lehetett az iránt kétséges mit tegyen, mert törvényen alapon, szorosan ragaszkodva a vizsgálat s végtárgyalás adataihoz őket fel nem menthette volna.

Az indoklás erőltetett volta még kirívóbb, ha a t. kir. tszék Csepkanit s Jura vallomására akként hivatkozik mintha ez a hullát a tutaj felett látta volna uszni a Tiszán lefelé, ezt Csepkanit s soha se vállotta, hanem valamely tárgyról beszélt melyet ő fel nem ismert, s mely tárgy a tutaj alá kerülve nem sokára a tutaj alsó végén egy holttest tűnt fel, ha indokai erősségét abban találja, hogy Hersko nem volt oly ügyetlen miként dolgát Matejen kívül a részeg tutajosok bármelyike is észre vette volna; ha Weil és Weinstok zsidó tanukra hivatkozik kik Smilovicsnak csak a bűnpalástoló liga működésének fénykorában jutottak, illetőleg juttattak észébe, s kiknek vallomása a betanultság jellegét oly nyilván viselik, hogy azt mesterséges lenne észre nem venni.

Elbánnván ekként a t. kir. tszék Smilovics s Herskónak a felmentést nehezítő beismerésével, könnyen végezhetett Matej Ignác vallomásának bizonyított erejével is, itt már járt uton haladhatott, ha Scharf Mórícz vallomásában ellentmondásokat fedezett fel, könnyen reá foghatta ezt az együgyű de becstelenséges Oroszra is; hát igaz ugyan hogy nagyon furcsa megírása a bizonyítékok erejének ha tek. kir. tszék azt mondja, hogy Matej Ignác vallomását bizonyítottáknak azért nem lehet tekinteni, mert: nem vallott meg rögtön első kihallgatásakor mindent, meg azért sem, mert a törvényszék előtti, vallomását, bíróság kívül visszavonta; annál furcsább pedig mert: vádhatározata éppen e vizsávon t vallomáson alapul főképpen, ugy tűnik fel tehát, hogy Matej visszavont vallomását bizonyított erejének itéte a t. kir. tszék de csorbult, sőt semmivé lett ezen ereje az által, hogy Matej azt a végtárgyalás folyamán ismételte, hogy napokon át kiállott faggatók daczára fenntartotta, hogy bíróság kívüli visszavonásának oka kiderült, mert bebizonyult miként a zsidók, munkabérének kiifizését e visszavonástól tették függővé, s végre hogy vallomását esküvel is megerősítette. Igaz az is hogy Matej soha sem ismerte el mintha ő mást is mondott volna, minthogy Herskóról a pénzt Tokajba kapta, s hogy ez a hiba tolmács közbenjöttévi jegyzőkönyv felvételénél igen könnyen becsuszhatott; végre igaz az is, miként Matej soha nem mondta azt sem, hogy Smilovics közvetlen a hullát s nem egy kis tutajt húzott maga után, mert Smilovics által a Tiszán vonszolt tárgyat a meg sem jelölte, kijelentvén miként azt tüzetesen megkülönböztetni nem tudta.

De hát a t. kir. tszék nemcsak az igazság mérlegét tartotta kezében de a hatalmat is, s ha e hatalmával vádlottakat felmentette, csak arról tett tanúságot, hogy a hatalom ténye nem mindenkor az igazság cselekedete is; mert, mint hiszem hogy kimutattam, a vádlottak ellen elégséges számban fennforgott bizonyítékok belértéke nem csökkent, a bizonyított adatok meg nem gyengültek.

Nem gyengültek meg, sőt erősödtek. A vizsgálati eljárásban fel nem kérdészt de a végtárgyalás folyamán kihallgatott Hajdu József, Tapasztó Miklós és Kapusi József hit alatti vallomásaival bizonyított tényről az, hogy Solymosi Esztert a t. eszlári zsinagógának közelében látták 1881. ápril 1-én 11^{3/4} órákor, utószor a védelem önmaga is beismerte azt hogy eltűnését véletlen szerencsétlenség nem okozhatta, azt pedig bizonyítani képes nem volt, — daczára erre irányított kísérleteinek — hogy az eltűnt gyermek öngyilkossá lett volna, következésképpen büntény áldozatává kellett lennie.

Scharf Mórícz körülményesen elbeszéli a szörnyű bűn történetét; minél hihetlenebbnek látszott az, annál megdöbbentőbb azon közvetlenség, mely a fiu azt előadja annál iszonyatosabb, minél inkább támogatja a végtárgyalás eredménye vallomásának helyességét; Mórícz azt állítja hogy a vádlottak nem távoztak a többi zsidóval az imádság után, hanem a zsinagógában s közelében maradtak, a zsidók ugyan ennek ellenkezőjét állítják, de ott van öv. Fekete Jánosné vallomása ki tüzetesebben kihallgatvatván megerősíti hogy a kérdéses napon 11 óra tájban, tehát a mikor a zsidók saját menetetgetődzésük szerént mind haza mentek volna már, a zsinagóga ajtajában két zsidót látott olákolni leskelődni. Mórícz azt állítja hogy apja Scharf József azért hivatva be Esztert hogy az ünnepi gyertyákat az asztalról vegye le, a ki ezt meg is tette; Scharf József tagadja ugyan e körülményt de Bátorin

inég ugy ennek leánya Zsófia kikre hivatkozik, megczáfólják, álitván, hogy ezen napon a gyertyákat az asztalról nem ők vették le. Scharf Mórícz azt állítja hogy ezután Wolner Hermann — a zsidó koldus esalta ki apja szobájából Esztert a zsinagógába, Wolner és Scharf tagadják, hogy Wolner egyáltalán ekkor a szobába megfordult volna, s ime maga Wolner tesz erről tanúságot, erősíti meg Mórícz előadását.

E fiu vallomása bel értőkének semmivé tételére tanukat álitott a védelem. Az előlitott tanuk bizonyították is, hogy a fiu a mit mondott azt betanítás kényszer folytán mondotta, de a végtárgyalás további folyamában kitűnt, hogy ezen tanuk fogadott hamis tanuk voltak, kitűnt, bizonyossá lett, a megtámadás sikertelensége által kétszeresen bizonyossá, hogy Mórícz önként, kényszerítés, reá beszélt, tanítás nélkül vallott. Feuermann Hermann a fiu tanítója azt mondja jellemzésére: Igen jó fiu volt, szófogadó mindég elfogadta jó szót, törtétiakat elbeszélni nem tudott, soha sem hazudott,“ kell e nagyobb megerősítése vallomásának mintha e jellemzéssel egybe vetjük, hogy a fiut ő védő, a vádat képviselő kir. főügyész helyettes, apja ugy a többi vádlottak sőt tanuk is na; okon át faggatták, keresztkérdésekkel megzavarni ellent mondásokba keverni, insultusok fenyegetésekkel megriasztni megkísérítették, s a testi s lelki tortúrának megkülönböztet, leköpködött, halálra fenyegetett, erősen állt vallomása mellett. S ha kellene még új erősítés, ott vannak az ítélet után történtek, ott van a mindenki által durvának vadnak jellemzett, de a végtárgyalás alatt is féktelen indulatát eláruoló apa természet ellenes szelidsége, gyöngédsége, mely abban ugyan nem találhatja magyarázatát ha a fiu gazul hazudott, rágalmozón hamisan vádaskodott, de nagyon érthető lesz, ha a mint megtörtént, Mórícz a tények elősorolásánál apját kihagyta apját soha sem említette, apját védte.

Mert apja lehetetlen hogy részes ne volt legyen, ki van zárva lehetősége annak hogy a zsinagóga körül bármi, annál inkább ily gyilkosság az ő tudta nélkül történhetett, nem is történt. Az iszonyu tett napján találkozza az anyával megéri Isten sújtó keze, gyáva rettegésében elhagyja a zsidó fufang, s a halálfelelőt elbuitva a bűntudat örültségében maga kelti fel a rémes gyilkosság gyanúját, eléri a boszuló nemezis midőn végtárgyalás alatt, bevallja hogy már akkor elmegették Wolnerrel miként a gyermek eltűnéséből reájuk s a zsidókra nagy baj fog háramolni. Nem beismerése minde a bűnek? Mi ez ha nem a bizonyítékok erősbülése?

Buxbaum Ábrahám beismeri a végtárgyalásról történt kihallgatása alkalmával hogy ő sakter soha sem volt, ezt nem tanulata nem is tudja, ezen beismerése orvoslathatatlannul megczáfólja az ő s társai azon előadását, mintha 1882. ápril 1-én sakter állomás elnyerése végett jelent volna meg T. Eszláron, s ugyan ott próba könyörgést tartott volna; a zsidók tehát nem ezért sereglettek egybe e napon, nem ezért jöttek mentek egész éjjel, gyülekeztek össze Groszeerg Leonál ki feltűnőleg eltávolítja cselőjét az éjjel a háztól, — kikülön kocsisát lovat legeltetni, holott köztudomásu hogy ápril 1-je erre nem alkalmas — mint ez Cserés István, Solymosi János, Cserés Andrásné, és Dicsák Maris tanúságaival bebizonyul.

Kitűnik a végtárgyalás folyamán az is, hogy a zsidó védelem Hataloczi András s Vámosi Julcsa személyében hamis tanukat állít arra, mintha ápril 1-én délután Solymosi Eszter látták volna, ha Solymosi Eszter nem lett bűn nem lett zsidók bűnének áldozata, miben találja ezen merénylet indoklását; miben lelheti magyarázatát?

Tíz ember sorsa — mint az egyik védő mondotta százezerek nyugalma függ attól hogy kimutassák hol tartózkodtak vádlottak 1882. ápril 1-nek délelőtti 11 órájától délutáni 1 óráig, egyetlen egynek Buxbaumnak jut észébe — amint nagy nevetve mondja — hét hónap mulva tanura hivatkozni s e tanu is Varga Katalin! Hazugságok tömkelegébe tévednek, megczáfólják egyes szavukat következő másik szavukkal, de nem képesek bizonyítani semmit sőt daczára az ezer alkalommal midőn összebeszélhettek, daczára a zsidó tanuk erőlködéseinek, daczára azon nyilván kitüntetett igyekezetüknek mindent megtenni, semmitől vissza nem riadni a mi vádlottak segítségére védelmére szolgálhat, Solymosi Zsófi, Csüge Dánielné és Csordás Nagy Jánosné vallomásából kitűnik, hogy Swarcz Salamon s Braun Leopold egy másik ismeretlen sakter ugy Taub Emanuel társaságában távoznán reggel szállástadjókat Taubtól, oda csak délutáni egy óratájjá tértek vissza. Ha vádlottak a kérdéses időben máshol tartózkodtak mint a büntény színhelyén akkor képtelenség hogy azt egyik vagy másik bebizonyítani ne tudta volna.

Ime a bizonyítékok a gyanu okok egész sora, melyek vádlottak ellen tanusitanak, melyek a vizsgálat terhelő adatait megerősítették.

Midőn ehhez hozzájárul a hulla csempészet bűne is, mely a bíróság félrevezetésére s a büntétt nyomainak eltűnésére irányzott zándékot oly leplezetlenül tünteti ki, hogy magát Swarcz Salamont azon megjegyzésre készíteni »a zsidók ez ügyben ostobább lépést nem tettek“ csoda-e ha megdöbbenve állunk az ítélet előtt, mely a vádlottakat felmenti, ha megborzadva felkiáltunk Föld! Föld! Föld! halld meg az urnak eltiport igazságának szavát!

Igen! a hulla usztatása a gyilkosság egyik legerősebb bizonyítéka, s e bizonyíték a végtárgyalás folyamán teljesen teljesen érvényre jutott. Érvényre jutott az által, hogy Szakolczai Julcsa, Lazi János, Solymosi János, Jakab János, Juhász József és Juhász Andrásné kik a Dadán kifogott hulla megsemmisítése alkalmával abban Solymosi Eszter felismerték vagy felismerni vélték, ezen állításukat indokoltan visszavonták; azon tanuk pedig, kik már a vizsgálat alkalmával kinyilatkoztatták, hogy a hulla nem Solymosi Eszter hullája, s nyilatkoztak okait is tüzetesen előadták. Dr. Trajtlér Soma, kéri Horváth László, Dr. Kiss és kéri Horváth Géza bizonyították, hogy a hullának jól ápolat divatos hosszú körmei voltak, oly hosszuk a minők a durva kézi munkával foglalkozó Eszternek nem lehettek; Dr. Belki egyetemi tanár pedig ugy nyilatkozott, hogy az előadott formájú körmei arra nézve valjon azok megvoltak vagy hiányoztak-e, még laikus sem tevéthetett, annál kevésbé eshetett meg ez az orvosokon. Dr. Kiss és kéri Horváth László bizonyították azt is, hogy a hulla hónalja alatt meglehetősen hosszú szőrök voltak, holott ez Solymosi Eszternél egyáltalán nem fordult elő. Be van bizonyítva, hogy Solymosi Eszter lábán tehát taposás látható nyomokat hagyott hátra; Dr. Trajtlér Soma — ki azt nagyító ivergelés is vizsgálta — kéri Horváth László, Dr. Kiss és kéri Horváth Géza szakértőkön kívül számos laikus tanuk egyhangulag igazolják, hogy ilyen jel a hulla lábán nem volt látható. Ugyan a nevezett szakértők bizonyították, hogy a hulla lábán tyukszem volt, ez pedig Eszter lábán nemcsak nem volt, nem is lehetett.

Es be van bizonyítva, hogy Eszter férfit nem ismert, a hulláról pedig kétségtelen, hogy a neki élvezetet — nagyobb és kisebb mérvben e helyt teljesen közönyös — gyakorolta. Igaz ugyan, hogy Dr. Scheuthauer tanár mindazon fegyverekkel, melyeket a tudomány a dialektika nyújt, újabb bebizonyítani igyekezett azt, hogy a hulla Solymosi Eszter hullája volt, de éppen azon mohóság azon cynismus, mellyel a szakértői tárgylagoságot oda hagyva a sakter védők subjectív álláspontjára helyezkedett, kell hogy mindenki előtt gyanussá tegyék előadását érvelését, ha az a képtelenség jellegét már amugy is magán nem viselné, mert ha tudjuk is azt, hogy a tudomány nem fél csontvázból, de a csontváz egyes darabjából is képes meghatározni a családott melyhez a csont tulajdonosa tartozott, de oly vakmerő elbizakodottságra, még eddig senki se vetemedett, hogy csontokból az egyedül képtelenség meghatározását csak megkísérítéssel merészelte volna; valóban merénylet nemcsak a tudomány, hanem a józan ész ellen is, midőn a hullában az édes anyja szeme, az édes anyja szive — azon anyáé ki visszautasított pénzt, ajánlatot mindent csak gyermekét akarja ha halva is. — Eszter fel nem ismeri, a védővé szegődött doktor felismerni akarja a soha nem látott Esztert a hulla csontjaiból is.

De hát a magiszternek nem messze lehetett famulusa se, nem is volt, megjelent az ítéleti indoklásban is hivatkozott Budapesten fogott tanu Jurányi Kálmán személyében, csakhogy a famulus gyarlóságban messze maradt a mestertől, be kellett vallania, hogy az el nem olvadt festsék az el nem ázott papirus — ezeka csoda jószágok, melyek Scharfhauser ur 79 napi áztatásának oly nyakasan ellentállottak — az ő kezén át tüntek el, ez az ur a ki anynyit tud a mit más senki, s oly keveset abból a mit tud mindenki, ez által oda is jutott miként még a tek. kir. törvényszék sem fektetett nagy súlyt fontos vallomásra. Pedig kellett volna hogy fektessen, mert ezen urnak megjelenése, viselt dolgai is igen nagy tanúságot szolgáltatnak arra, mily fontosságot tulajdonítottak a bűnpalástolás eszközei annak, hogy a hulla Eszterének ismertessék, vagy az ellenkező iránt legalább kételyek támasztásának.

Pedig okszerűleg nem támadhattak, különösen nem akkor, midőn maga a hulla csempészet ténye a végtárgyalás folyamán szinte újabb bizonyítékot nyert.

Matej Ignác vallomásával s Herskó Dávid beismerésével bebizonyult az, hogy azon tutaj, mely alatt a hulla szállítatott már elindulásakor kettős volt, ezen, az egyes szálfák az általi nagy megrogálása következtében szokatlan körülmény, azon következtetésre ad alkalmat, hogy a tutaj már eredetileg a hulla usztatás céljára álitott össze, ez által leli meg magyarázatát a tiszta-eszlári zsidóknak Mármarosba — minden elfogadható helyes ok s czél nélküli — gyakori utazgatása is.

Bebizonyult a végtárgyalás folyamán, hogy a csempészettel vádolt Hersko Ignác, Smilovics Jankel és Vogel Amsel megkinoztatásáról kikürtölt történet hazugság, azokat soha senki sem bántotta, vallatásuknál erőszak nem használtatott, bebizonyult továbbá, hogy Róka és Kasimir István a kintások tanui, heteken keresztül zsidó béren, zsidó pénzen tartattak, zsidók által álitott, szerzett ha-

mis tanuk. Ugy dónak, a bírő bizonyítékokna gyöngítésére in Hersko neki Eszter ru kit ő elibe álit ujjabb nevezetes dráné vallomá sem gyöngülhe ló szinü, mik széltek volna, nem positiv ha az is tévedés, Matej vallomá mondotta is m távolság miatt hette, koránt Groszberg Leo a ruha átadás Cseres András

A fentiek tszék vádhatá a mire ítéletét mentumok me tott oly figy fogva megérde Ezek egy beismerés terti ő gyilk tanár merész Eszter hullája, tehát a kir. fő Swarcz Salamon nyuló beismer meglátni seho visszavonta v sok nagy sz a vád készség vonta is be soha se tag tette, hogy v tésztől megme Swarcz Salamon sal birt, vész érezte hogy szűkebb kört beteg is volt fanatikus em képp, — hog magára me társait me Smilovics

Hermann v hívja, hogy v val (Eszterre) vallotta a m dadai hullává dolognak. M feláldozni, ad ő nem menti tette társai ezért fenyege telen helyett összes vádolt merése ép ug Mindez hazudtak ta zűrzarav, sz szavuk! Es ha v vádító nélkül telnie hogy e kodnia kelle nyelülhessen a védelem fájuljon.

Ha sz tésére a fáty titokban foly bugzóságából megből szárm elbutult sak azt megraga meg sem kis taknál a gyilk — könnyen don nem biz Es ha v hulla Solym ki kellett v nács indok Dr. Székely Józsa, Gr. E kat kikre e De m szabadon bo azokat fel m a földi bir meg nem v az idők végé szivben, mi égre, fel va ur szava mi fülökbe fog tetted a te t

Ez nem igit Ntktt. A né ságszolgálat

Es ha v vádító nélkül telnie hogy e kodnia kelle nyelülhessen a védelem fájuljon.

Ha sz tésére a fáty titokban foly bugzóságából megből szárm elbutult sak azt megraga meg sem kis taknál a gyilk — könnyen don nem biz Es ha v hulla Solym ki kellett v nács indok Dr. Székely Józsa, Gr. E kat kikre e De m szabadon bo azokat fel m a földi bir meg nem v az idők végé szivben, mi égre, fel va ur szava mi fülökbe fog tetted a te t

Es ha v vádító nélkül telnie hogy e kodnia kelle nyelülhessen a védelem fájuljon.

Ha sz tésére a fáty titokban foly bugzóságából megből szárm elbutult sak azt megraga meg sem kis taknál a gyilk — könnyen don nem biz Es ha v hulla Solym ki kellett v nács indok Dr. Székely Józsa, Gr. E kat kikre e De m szabadon bo azokat fel m a földi bir meg nem v az idők végé szivben, mi égre, fel va ur szava mi fülökbe fog tetted a te t

Es ha v vádító nélkül telnie hogy e kodnia kelle nyelülhessen a védelem fájuljon.

Ha sz tésére a fáty titokban foly bugzóságából megből szárm elbutult sak azt megraga meg sem kis taknál a gyilk — könnyen don nem biz Es ha v hulla Solym ki kellett v nács indok Dr. Székely Józsa, Gr. E kat kikre e De m szabadon bo azokat fel m a földi bir meg nem v az idők végé szivben, mi égre, fel va ur szava mi fülökbe fog tetted a te t

Es ha v vádító nélkül telnie hogy e kodnia kelle nyelülhessen a védelem fájuljon.

Ha sz tésére a fáty titokban foly bugzóságából megből szárm elbutult sak azt megraga meg sem kis taknál a gyilk — könnyen don nem biz Es ha v hulla Solym ki kellett v nács indok Dr. Székely Józsa, Gr. E kat kikre e De m szabadon bo azokat fel m a földi bir meg nem v az idők végé szivben, mi égre, fel va ur szava mi fülökbe fog tetted a te t

mis tanuk. Ujabb bizonyult tehát a zsidóknak, a bíróság félrevezetésére, a fenforgó bizonyítékoknak hamis tanuk által való meggyöngyítésére irányult, bünsö igyekezete.

Hersko Dávid azon vallomása is, hogy neki Eszter ruháit Groszberg Leonné adta át, kit ő elibe állított 16 asszony közül felismert, újabb nevezetes megerősítést nyert Cseres Andrásné vallomásában, kinek tanúsítása koránt sem gyöngülhet meg az által, hogy nem valószínű, miképen Groszberg és neje előtte beszéltek volna, mert itt nem valószínűség hanem pozitív határozott vallomás forog fenn, s az is tévedés, midőn a tek. kir. törvényszék itt Matej vallomására hivatkozik, mert ha ez azt mondotta is miként a ruhát átadott asszonyt a távollás; miatt az esti időben fel nem ismerhette, koránt sincs kizárva, sőt bizonyos, hogy Groszberg Leonné még az est teljes beáta előtt a ruha átadás helyétől házáig eljuthatott, és Cseres Andrásné szerint el is jutott.

A fentiekben érintve van, a mire a t. kir. tszék vádhatározatában súlyt fektetett, s az a mire ítéletét alapította. Vanak azonban momentumok melyeket a t. bíróság nem méltott oly figyelemre, melyet fontosságuknál fogva megemlítenek volna sőt megköveteltek.

Ezek egyike Swarcz Salamon azon beismerése, hogy Solymosi Eszter ő gyilkolta meg. Dr. Scheuthauer tanár mérész állítását, hogy a dadai hulla Eszter hullája a vád elfogadta, felette jellemzi tehát a kir. főügyési helyettes eljárását, hogy Swarcz Salamonnak ez esetben valóban bizonyuló beismerésére szemet huny, s a bűnöst meglátni sehogyan sem akarja. De hát Swarcz visszavonta vallomását! Igaz! a visszavonások nagy szerepet játszanak ez ügyben s a vád készséggel fogadja azokat! de ha visszavonta is beismerését a gyilkosságra nézve, soha se tagadta, miként vallomását azért tette, hogy vádlottakat, hitsorsosait a bűntestől megmentse, s ez több a beismerésnél, Swarcz Salamon a hulla usztatásról tudomásal bírt, vészthozó ostobaságnak nevezte azt, érezte hogy a bizonyítás mind szűkebb s szűkebb kört von a vádlottak védkezésének, beteg is volt, nem-e természetes — sőt a fanatikus ember nem is cselekedhetett másképp, — hogy tudatában a bűnnek magára vállalja azt, hogy bűnös társait megmentse.

Smilovits Jankel Rozenberg Hermannak levelet ír, melyben felhívja, hogy valjék be a másik szolgálóval (Eszterrel) történeteket, mert ő már bevallotta a mi az egyik szolgálóval (a dadai hullával) történt, hogy vége vettessék a dolgnak. Mig Swarcz Salamon önmagát kész feláldozni, addig Smilovics tiltakozik ez ellen, ő nem menti vádlottakat jól tudván, miként tette társai tettéhez elenyésző csekély vétség ezért fenyegeti őt nehogy ő legyen fenyegetlen helyettük szenvedni. Erős bizonyíték összes vádlottak ellen, Swarcz Salamon beismerése ép úgy mint Smilovits levele.

Mindezzel szemben vádlottak hazudtak, hazudtak tanuk! Csalás, ellentmondás, buta zűr-zavar, szenny, piszok sophismáik s minden szavuk!

És a t. bíróság még sem gondolta meg hogy e rémes a lehetetlenség végső határáig menő borzalmas esetben a jog, az igazság, az emberiség százasorosan megkövetelte hogy ország világ előtt álljon az igazság, a fanatikus, bős, vadállati büntény elvegye méltó büntetését, s e büntetnek elpálcálása semmi országos vagy faji érdek miatt meg ne engedessék.

Es ha e kötelessége teljesítését gátolta vagy csak mehezítette is miként a tárgyalás vádló nélkül folyt le, meg kellett volna követelnie hogy ez tegye meg kötelességét, gondoskodnia kellett volna, hogy panaszos joga érvényesülhessen, meg kellett volna gátolnia, hogy a védelem szabadsága szabadosággá ne fajuljon.

Ha szükségesnek tartotta a bűn kiderítésére a fátol fellebbvitelt mely alá rejtőzve titokban folytatja az ókor sötétségéből, vakbuzgóságából a csendes rabbi vallás örökléséből származott, a róda rabbi vallás babonáit az elbutult sakter faj, bátor kézzel kellett volna azt megragadnia, de nem lehetett ez elől — meg sem kísértve a bizonyítást valjon vádlottaknál a gyilkosság vallási szertartás e vagy sem, — könnyen kitérni azzal, hogy az hiteles módon nem bizonyított.

Es ha kétsége volt az eránt valjon a dadai hulla Solymosi Eszter holtteste e vagy sem, ki kellett volna kérnie a közegesség ügyi tanács indokait, meg kellett volna hallgatnia Dr. Székely Ferencz, E. Nagy László, Dr. Józsa, Gr. Pongrácz Géza urakat s mindazokat kikre e tekintetben még hivalkozás történt.

De mind ezt nem tette! azért ítéletével szabadon bocsájtotta ugyan a bűnösöket, de azokat fel nem menthette, mert Isten ítéletét a földi bírák csak viszhangozathatják de meg nem változtathatják, ki van az mondva az idők végéig, és él és szól és kiált minden szívben, minden elmében, fel az írva a nagy égbe, fel van az írva azok arczára, kiknek az ur szava minden órán, és a végítélet óráján fülökbe fogja harsogni Kain! Kain! hova tette a te testvéredet.

Ez nem jól van így ez nem maradhat így Ntkti kir. tábla!

A nép már már megtántorodik az igazságszolgáltatásról való fogalmában, midőn

látni véli, hogy a kiontott boszuért égve kiáltó ártatlan vér, a szerencsétlen megtört szívé anyja mérhetlen keservéért, nincs elégtétel a földön, midőn védőnek szegődik a közváltó midőn a panaszosnak hallgatnia kell, és minden jog minden védelem csak a vádlottaké!

Nem jól van ez így, nem lehet ez így, mert már is hangzik szerte szét, hogy a zsidó ellen, ki megalkudni akart a vérző anyai szívével, pénzt kínált a gyermek elontott véréért, ki megvette a sajtót s a így az ést és szellemet is béreocévé tette, nem védelmez meg a törvény. Ez hangzik a népszámban, a vészharangban, ez a felbőszült kétségbeesett tömeg boszúkiáltásában, ez rejlik a szétrombolt házak összeomlásában, ez lángol a tüzvészben, ez kiált éghet Istenhez a kiontott — saját véreik fiaik testvéreik által kiontott keresztény vérben.

Ez az a miért én most a Ntkti kir. táblához fordulok: ez az a miért a földi igazságszolgáltatástól is marasztalást kérek; a jog, az igazságos Isten nevében követelek.

Egy szó Ntkti bíróság és hazánk felett újra a béke olajága ontja malasztját, és a keresztire feszített igazság feltámadva dícsfényben elárasztja áldásával az elcsüggedt sziveket, mert a népben újra élni fog a hit hogyha meghalt is Mátyás, de él még fenséges szelleme él az igazság!

Kozma Sándor.

„És leszálla az ur hogy elveszítse eszét az ő nyelvöknek“ azt mondja az írás, s hogy az írásnak igazza van, arra fényes tanúságot szolgáltatott Kozma Sándor a kir. főügyész.

Nem elég, hogy megírja levelét a kaposvári, kanizsai, zalaegerszegi kir. ügyészségekre, vagy mint magyarországi az antisemitizmushoz, hanem azt a „Nemzet“ aug. 30-ki számában nyilvánosságra is hozza.

A rendelet ekként hangzik:

»A mai napról, 1848. sz. a. kelt rendelettel kapcsolatosan meg a következőkre hívom fel a kir. ügyész ur figyelmét.

A kir. ügyész ur további engedélyemig helyén marad s minden idejét és tehetségét arra fordítja, hogy mind az elfogott, mind a még netalán szabad lábón levő tettesek, vezetőik és felbujtók ellen, — a vizsgálat szigoruan, pártatlanul, minden amugy is jogosultulán kimélet nélkül megindítsák és ugy teljesítsék, hogy annak tényleges eredménye is legyen.

Kijelentem ezennel a kir. ügyész urnak azon, minden gondolkodó ember által osztott véleményemet, hogy valamint bizonyos az, hogy ezen mozgalom ily mérveket s ilyen irányt némely hatósági személyek s némely ugynevezett uri osztálybeliek könnyelmű, meg gondolatlan magatartása vagy épen bűnös erkölcsi konnivenziája nélkül soha nem is vehetett volna, — épen ugy lehetetlen, hogy eredménytelen legyen ezen vizsgálat, ha csak azt az illető közegek titkos hajlama, kötelességfelekedett részrehajlása vagy épen bűnös egyetértése készakarva meg nem hiusítja.

Ez esetben tehát nem arról van szó és leend szó, hogy a vizsgálat néhány félrevezetett, buta szubancot, együgyű napzámot és inasgyerekeket vessen oda a megtorló államhatalomnak — hanem azt várjuk az illetőktől, hogy bíróság elé állítsanak mindenkit — foglalkozás, társadalmi állás, rend, rang és ruházat különbsége nélkül — a ki akár tanácsal, akár példával hozzájárult ezen lázadáshoz, mely a hazára és a nemzetre már is annyi kimondhatatlan kárt és szegényt hozott.

A kir. ügyész mindazon terheltekre nézve, a kik ellen a zavargásokban való részvétel bizonyult, — a vádat a btk. 153—155. §. alapján — lázadás miatt fogja emelni, a vizsgálati fogság indítványozása mellett.

Reményem, hogy az események után tisztában van a kir. ügyész ur az iránt, hogy a kötelességérzettel bíró hivatalnok ily komoly körülmények közt nem magán nézetek, hajlamok s frivol kedvtelések után indul, hanem esküje szerint személy-válogatás nélkül szolgáltatja az igazságot minden irányban.

Hogy a kir. főügyész urnak a tapintatos eszélyesség nem erős oldala azt mindenkor tudtuk, de hogy ennyire ügyetlen legyen, arra e levele kellett, hogy meggyőzőzzen bennünket.

Országszerte tüntetnek a zsidók ellen, de azért a méltóságos urnak csak Somogy s Zalamegyékhez van szava; némelyek azt mondják, azért mert szülőföldjére legnagyobb gondja vagy, de mások, s alig hanem ezek találnak a szeg fejére — azt tartják, hogy azért oly haragos Somogy s Zalára mert hát itt a puskát pisztoly korában ismerték már, s nem igen akarják el-

hinni, hogy a pöffeszkedés méltóság, a különczködés genialitás, a féktelenkedés erély, de még attól sem ijednek meg valami nagyon, ha a méltóságos ur méltóztatik haragudni.

Pedig nagyon haragszik, annyira haragszik, hogy elfelejti az okos tanácsot, az ember ne írjon semmit haragjában, mert nevétségessé lesz.

A szabad lábón levő tettesek, vezetőik és felbujtók azonnali letartóztatását rendelte el a méltóságos ur! no hát oly hamar elfelejtette nagyhangu köriratát, melyért ugyan csak agyba-főbe dícsérték? meg talán a letartóztatás nem is az ügyesség hatás-köréhez tartoznék? de az sem volt valami régen, mikor Kozma Sándor ugyan csak zokon vette, egészen felháborodott, midőn Somogy megye stáriumot kért rablók ellen; Savanyu és társai is elég régen garázdálkodnak Zalában, hát az igaz, hogy azok nem vetemedtek annyira, miként zsidót ijeszgessenek, azok csak somogyi birtokosokra, jegyzőkre lövöldöztek, meg szegény polgár embereket fosztogattak.

De hát ha a méltóságos ur tolla egyszer neki indul, akkor elnyargal ugylátszik az eszével is, azért nem is kíván kevesebbet, mint ha vizsgálat indítatik, annak eredménye is legyen, még pedig oly eredménye, hogy legalább is néhány urat akasszanak fel a zsidóság nagyobb gyönyörűségére. Lám! Lám! Láppetit vient en mangeant, (az étvágy evészközben nő), mi után sikerült a méltóságos urnak a zsidók javára eredményteleníteni az eljárást Nyiregyházán, most már azt hiszi elbizakodottságában, hogy a zsidók javára sikerült neki bűnösöket is fogni akár vannak akár nincsenek, s hogy nevétségessé erőlködésének okvetetlen bekövetkező gyászvégeért mást okozhasson, elmondja azt is, hogy „a mozgalom ily mérveket a hatósági személyek magatartása nélkül soha se vett volna, valamint a megindítandó vizsgálat csak az illető közegek bűnös egyetértése által hiusulhat meg.“

Mi nem vagyunk sem hatóság, sem vizsgálatra illetékes közegek, s azért azt, valjon azok e kedélyes dícséretet, e meg gondolatlan szájkodást elhalgatják, zsebre rakják-e vagy sem, nem tudjuk, de igen is tudunk annyit, hogy Kozma Sándor főügyésznek nincs joga ezen a hangon beszélni, eljátszotta azt akkor, a midőn nyílt utasítása vagy halgatag helyeslése folytán helyettese a t. eszlári perben ugy járt el, a mint eljár.

Nics joga így beszélni azon Kozma Sándornak, ki csendbiztosokkal, titkos rendőrökkel cimborál, nos azért, hogy a vizsgálobíróknak kezére járjon, hanem azért, hogy eljárásának eredményét meghiusítsa.

Annak a Kozma Sándornak nagyon rosszul illik, hogy kiáljon a piacra s mellét verve, hirdesse szeplőtelen részrehajlatlanságát. Annak a Kozma Sándornak gyanúsítását minden tisztesség embernek megbotránkozással kell visszautasítani.

Ha vannak a kik bujtogatnak rablás, folytatgatás erőszakra, nevezze meg azokat a főügyész ur nyíltan, férfiasan, fogja pörbe, tegye meg a mi kötelessége, de ne álljon elő otromba gyanúsításokkal és különösen óvakodjék attól, hogy bíróként viselkedjék, mert erre hivatalnabb ez országban nincs, mint épen ő, ne emlegesse azokat sem kik szegényt hoznak erre a hazára, mert ha az igazság érzetnek utolsó paránya is el nem hagyta, első sorban önmagát kellene megneveznie.

Zsidó ellenes mozgalom.

A múlt héten ismét több oldalról értesülünk újabban kitört illetve folytatott zsidó ellenes zavargásokról. legújabban megyénk területén Szigetvárott volt nagyobb mérvű zavargás, melyről sokféle hír — igaz és nem igaz — colportáltatott. A sokból az igazat következőkben véljük levonhatni. Szept. 2-án

este többnyire iparos osztálybeli egyének 30—40 ember csoportosult a fútczán, s zsidó ellenes dalokat énekelt, majd a szilaj kedv a zsidók által már rég táplált gyűlölet tetlegességekre ragadta a csoportot, ellanyira, hogy több zsidó-ablak beveretett, s boltok czimtablái leszakítottak. Ekkor még kellő erély és jó akarattal minden nagyobb bajt megakadályozhatott volna a pandur, városi rendőr és pénzügyőr erővel rendelkező szolgabíró, ki azonban a zavargás folytán fejét veszthette, s bevárta míg a tömeg felszaporodik s ekkor a zavargó nép közé lövetett, egy ember meghalt, többben megsebesültek.

Tehát Fenyősi szolgabíró az első polgári tisztviselő az országban, ki nem bírta lecsendesíteni megnyugtanni, felvilágosítani népét, melynek közigatását a megye bizalma rá ruházta, hanem azon ultima ratiohoz fogamodott, mely a zsarnokság erejét teszi csupán, melyet nem támogat az eszély, a nép szeretete, a tapintat és nyugodt bátorság; higadatan az eszéhez és szívéhez szölni, intézkedni annak a népek, mely Magyarországon még mindeddig megszokta beasúlni tisztviselőit.

Fenyősi szolgabíró ez eljárását ugy hiszszük, számon fogja kérni a megye bizottság, számon a közvélemény — s kell, hogy számon kérje a vizsgálóbíró is: roppant nyomos indokokat kell felhoznia saját védelmére, hogy ezek közül akarmelyik megbocsássa eljárását. Még a törvényes vizsgálat ez irányban a dolgot fel nem deríti, tartózkodunk attól, hogy mint bűnöst itéljük el a szolgabíró, de mi sem tartóztat bennünket annak kimondásától, hogy az, ki csak fegyverrel vérontással tud kormányozni, az lehet szolgálat kész hivatalnok az önkényuralomnak, de alkotmányos állam tisztviselői székébe nem való.

Ugy értesülünk, hogy nagy számú katonaság rendeltetett azóta Szigetvárra, s a város lakossága csendesesen van; azt hisszük a katonaság nagy része felesleges is ott csak is arra való, hogy azzal a veszély nagysága tüntettesék fel és a szolgabíró eljárása ezzel is igazoltassék.

Gyékényesiek is kérdezősködnek valjon igaz-e, hogy a zavargások alkalmával elkövetett károsításokért a kárpótlást a község fogja fizetni, mert Simon Gyula szolgabíró nekik ezt mondta. Biztosítjuk a szegény embereket, hogy az nem lehet a község terhe, mert a kárt az fizeti ki elkövette, s ki annak megtérítésében bírólóg el lesz marasztalva. Kár a népet ilyen oktalán fenyegetésekkel — kivált post festa — keseríteni s ingerelni, hőkép pedig veszélyes annak tudatára ébreszteni, hogy az, mit neki szolgabírája mond, nem mindig igaz.

Nagy-Atádról ugy értesültünk, hogy Tallián szolgabíró ur oly ügyes és helyes intézkedéseket tett járásában melyek a népet teljesen megnyugtattán ott semmiféle zavargás nem várható. Hja! egy hozzá értő általánosan tisztelt és szeretett szolgabíró nagyon sokat tehet!

Nagy-Bajomban és Kötsén is volt tüntetés, mely azonban tetlegességé nem is fajult. A „Somogy“ írja, hogy a kötséiek híres uszorás zsidójukat Steinbock Móriczot kissé megtérfálni akarták, t. i. beakarták kenni kalamászszal s azután toll között megfogtatni: hogy lássa a világ, mikép az ő zsidójuk mennyire megtollasodott.

Figyelmeztetés keresztény kereskedőinkhez.

Több községből lettünk az iránt felszólítva, hogy nevezünk nekik keresztény kereskedőket, kik hajlandók volnának, az illető községben boltot nyitni. Hogy a hozzánk intézett kérdésekre megfelelhessünk, felhívjuk vállalkozni szándékozó keresztény kereskedőinket, hogy nevüket és lakhelyüket velünk tudatni sziveskedjenek.

„Népjog Szerkesztője.“

H I R E K.

— Stefánia trónörökösne e hó 2-án 7 óra 15 perczkor leány gyermeket szült. A trónörökösne, a körülményekhez képest jól érzi magát. Az ünnepeles keresztelő 5-én d. u. 1 órakor volt Laxenburgban. Az ujszülött csecsemő erős, kifejlett s jó egészségben van, s a keresztelésben Erzsébet, Mária, Stefánia és Gizella neveket kapott.

— Központi választmányt ülésre hívta meg Csépan Antal alispán mint elnöke f. szept. hó 12-ére d. e. 10 órára, az alispáni hivatalos helyiségbe. Tárgya e választmányi gyűlésnek lesz az 1884. évre kiigazított képviselő választók névjegyzéke ellen beérkezett felszólalások feletti határozat.

— Gruber János szilli kerület országgyűlései képviselője holnap azaz szombaton Szillban, vasárnap pedig Nágocson tartja délután 3 órakor beszámoló beszédét.

— Az „Egyetértés“ egyik vezércikkében olvassuk, hogy „az antisemitizmus el van terjedve országszerte. A papságnak, a bírói és hivatalnoki karnak, a hadsereg és honvédség tisztikarának, a művelt földbirtokos osztálynak,

a városi kis iparnak tulnyomó része antisemita Antisemiták nagy részben a központi kormány hivatalnokai is. Aki legkevésbé antisemita, a kinél a szennvedélyek gyújtogatása még legkevésbé fogott: az a magyar földmives népség! Hogy lehet tehát ráfogni a mi oly vallásos és urai ellen soha fel nem lázadt népünk ellen, hogy az később „le a papokkal”, „le az urakkal” jelszót fog hangoztatni, mikor — az „E”-sz szerint — éppen ezekkel teljesen egyetértőleg lázad fel a közös elnyomó és sanyargató ellen? És vajon kinek és minnek közönyös hátaz „Egyetértés”, mikor szemita érdekeket állít elére oly társadalomban, a melynek művelt elemei szerinte is teljesen antisemiták?

— **Mittler Ignác** megvéneknek majd egy negyed századon át járás, s az összes Balaton melléknél hosszú időn házi orvosa, barátja halt meg a napokban Boglárán, hol a nyarat töltötte. Maunk is jól emlékezünk, hogy fiatal korunkban félig felgyógyultunk már ha Mittler bátyánk hársány hangját hallottuk; tudománya lelkiismeretes szorgalma közkeveltségűvé tette. Az utóbbi időkben keveset láttuk, évek óta betegeskedett. Temetésén ott volt az egész vidék. Béke poraira.

— **Baroza Jóska** haza érkezett, a jó hollandiak nem csak szívessen halgatták de jól meg is fizették a magyar nótákat. Arnheimben a hölgyek meg is koszorúzták. Holnap este az itthoni évad megkezdéséül hangverseny lesz a »Korona» szálloda éttermében.

— **Hogy származnak a zsidó heccek?** Szolgálok rá példával. Bucsú volt a mult napokban Mária-Nosztán. Este, mint ez már faluhelyen szokás, a népség oda lát a kocsnába s iszik, emint ez ily alkalmakkor szinte nagy módiban van faluhelyen. A kocsmáros itt is zsidó, mert hát M. Nosztra is csak olyan falu mint a többi, ott is szembevetődött játszik a paraszt a dupla krétával s nem tanul, nem okoskodik, pedig hát napról napra szemmel látó tanuja, hogy mily veszedelmes jószág az a kréta a Mózi kezében! De hát térjünk a dolg velejére. Midőn a zsidó eszteni kezdi, hogy vendékei nyakban vannak, hogy még jobban megbolondítsa azokat jól föleresztí a vinkót pálinkával. . . . Mi a vendégek egyike észre vesz s a maga módja szerint coram veszi a zsidót. Mi természetesebb, hogy itt is a zsidónak állt feljebb. Kést ragad a nyaválás s álméltán indigálódo parasztnak közén erős szúrászt ejt késével. Erre természetesen nagy zaj lesz az ivóban s ha pár higgadt, komolyabb ember, bekéltetés okáért közbe nem lép, tudja mi fejlődik a dologból. . . . De így egyéb baj nem volt, minthogy a zsidót kivették házából.

— **Horvát Országban.** B. Ramberg parancsnokoló tábornok egyttal királyi biztosnak nevezetett ki, míg új bán lesz kinevezve. Különböző horvát dolgokat sajátos kód fed; úgy látszik nem egészen jól tájékozott hírek folyását a magyar ellenes gyűlöletről beszélnek a horvát parasztság közt; míg úgy látszik, hogy a zagorai zavargás először valami Grünbaum regale bérlo, a Nagy goriczai zavargás pedig Bachrach kereskedő ellen fordult. Az ilyes Bahrach és Grünbaum magyarok már igen sok kárt tettek jó hírnevüknek a horvátok előtt, és kár a magyar nevet minden zsidó fickó viselt dolgainak takarására felhasználni.

— **Bécs városában** nagy tüzvész pusztított, a fa raktárakban, ugyanis mult vasárnap a Rossau városrész végén fekvő fa raktárak gyulltak ki, és mintegy 800 ezer forint értékű fa égett el, alig lett e tűz elfojtva, és ugyan faraktárak gyulltak ki, a Nussdorfi város részben, a kár itt is nagy a tüzet nagy fáradsággal lehetett elnyomni, általános a gyanu, hogy a tűz szándékos gyújtogatás eredménye, gyanúsítottakat már fogott is el a rendőrség.

Vidékről.

Szili, szeptember 3. 1883.

Tekintetes Szerkesztő ur! Nálunk a legnagyobb csendesség uralkodott, senkinek esze ágában sem volt ablak verés s tudja Isten mi még; a jordánok még is híresztelték, hogy szeptember 2-án lesz a vég ítélet a zsidókra. Ez álhirre elkezdtek a szombati sabesz emul-tával pakolni, a mi félteni valójuk volt, s feleséggel, gyermekekkel ki Búsübe, Andocsra, Magyar Atádra, ki Kaposvárra hurczokodtak, úgy hogy a két éjjel senkisémet tudott a sok kocsi döbörgéstől aludni. Két nap után, zsidót nem igen lehetett látni sehol, Pharaó megbánta, hogy eleresztette őket, utánok ment, hogy erőszakkal visszahajtsa őket, mi nem megyünk utánok, sem vissza nem hajtsuk őket, inkább segítjük őket egy kis utra valóval egész Palocszináig. De ezzel nem lett vége, mert a Zámileben, birkapofájú, fanyelvű, jó szívű, egeres, talpas, szalmazsák 12 pandurt hoztak a békés polgárok közé, a kik itt most nem tudom mit őriznek, és kinek a költségére deflironak? Ezzel még nem is elégsznek meg, hanem még egy század katonaságot is akarnak. Flég lesz a jordánoknak a 12 pandur napi díját is kifizetni, mert mi Isten ügyegéjén — nem kértük, nem is félünk, minket nem is őriznek, nem is fizetünk egy fábatkát se. Kár így az ördögöt a falra mázolni, kár a békés polgárokat ingerelni, kár a tüzel játszani.

Szili.

Laptulajdonos és kiadó SZALAY IMRE.

N. Atád 1883. szept. 5.

Tek. Szerkesztő ur! Az atádi állítólagos zavargások iránt a következőkről van szerencsém tudósítani:

Van itt egy Krausz Mákszi ceví szappanyos zsidó, pálinka mérő; Mákszi szokott a legénységnek pálinkát adni, sokszor csopván oly lármát, mely néha az egész utcát felébrészté álmából; sokan mondták Mákszinak, hogy ne adjon éjnek idején pálinkát, bejelenteni nem akarták, hogy ne mondhasa a zsidóság, hogy azért jelentik be, mert zsidó.

Augusztus vége felé egy éjjel a zár órán tul ismét pálinkát adván, fizetésekor némelyek kijelenték, hogy nekik most nincs pénzük, ennek goromba szóváltás lett a vége, a zsidónak eszébe jutván a jelenidei zsidó zavargások megjíedt és nejjével együtt elmenekült a házból, ott hagyván, másszor oly szívesen látott vendégeit; ezek használták az alkalmat, a mi pálinkát meg nem ihattak, elvitték övegestül, nem hibáztatván persze néhány ablakának betörése sem.

Másnap reggel Mákszi rémulve beszélt a vele törrenteket, és a helybeli zsidóság közt lett általános rémullet; az egyik nem mert otthon aludni, a másik öltöztesen aludt családotul, hogy a menekülésre készen legyen, a harmadik pedig pakolta egész lóhalálba értékeiket ferschlog ba. s így tudja isten melyik mit nem tett.

Ezek láttára kinek eddig talán esze ágában sem lett volna zsidóüldözés, erre eszébe jutott, megtörtént, aztán hogy egy pár zsidónak ablak redőit éjjel megvergették, de be nem törték, és senkit sem szóval, sem tettel nem bántalmaztak, erre még jobban elémültek.

Soldatnak müssen komment! és az ügyet odáig vitték rémuléttel, hogy most egy jó csomó katonaság tanyázik az atádi békés polgárok között, az ily tények persze nem igen öregbitik a keresztény és zsidó barátságot.

Sinyaparti.

Szederkény, szept. 3. 1883.

Tekintetes szerkesztő ur! Hogy a zsidó a mit kap maga az oka mutatják a mult hó 28—29-ike közti éjjelen a Nyomjai kocsnában történtek.

Egy német lakodalom volt megtartva, a kocsma összes helyiségei lefoglaltattak a mulatók számára. S közbe jött 7—8 olyan borkó vakaró zsidó, és elkezdtek mulatni, zsidóul dalolni stb.

Fel lettek szólítva, hogy hallgassanak, de kienevették a körülöttük álló németeket és scbwáboknak csufolták őket.

Persze németeinknek nem kellett egyébb. Egyik ki ment s az ablakból egy dézsa vizet bocsátott nyakuk közé, mire a zsidók iszonyu káromkodásban törtek ki, s kirohantak. Midőn az utcára kiléptek, ott vártak reájuk az önértükben mélyen sértett németek, és meg is tapogatták őket.

Tegnap pedig Mária-Kéménden egy fiura réa fogta egy zsidó, hogy az ő házát bemázolta, és czudarul lepofozta úgy, hogy ama finnak vértet az orra pofonoktól.

Utánna pár órával egy másik fiu elmegy a másik zsidó kereskedő előtt, s a szomszéd-ból egy kutya rohant elő, melyet a fiu elijeszteni akarván lehajolt a földre, mintha követ keresne. Ezt látva a zsidó kirohant, és iszonyuan elverte a paraszt fiut, azt mondván: hogy azt hitte, a fiu ablakát akarja bedobni.

Ilyen tettek napirenden vannak, Csuda lenne-e hát, ha ilyenekért Mária-Kéménden a zsidókat megriasztanák?

Ép most hal lom, hogy Mohácsosn is demonstráció volt, Pécs és Sikkőről katonaságot kértek.

Különfélék.

Orosz közmondások. Epés embernek minden keserű. — Kenyér és só mellett meghunyászkodik a rabló is. — Tele gyomor nem hallgat a bölcs beszédre. — A ki két nyulat kerget, egyet sem ér el. — Ha az ördögnek ajtót mutattál, ablakon jön be. — Akkor dicserd az aratást, ha már mindent behordtál. — Bolondságot nem kell vetni; terem az magától is. — Követ bolond is vethet a tóba, de hét bölcs kell a kihozásához. — Anya keze nem törli el csontodat. — A jó lelkiismeret Isten szeme. — Ha ki mégysz, imádkozzál egyet; ha tengerre mégysz kettőt is, és hármat, ha feleséget keressz.

Kaposvári piaczi árak.

Szeptember hó 7-én.

Buza	9 frt —
Rozs	6 frt 60
Kukoricza	6 frt 20
Árpa	7 frt —
Zab	5 frt 60
Hajdina	6 frt 30

Métermázsánként.

Szerkesztői üzenetek.

Mező Komárom. Az előfizetés csak e hó végén jár le.
B. F. Kiadó hivatalunk a kívánt számokat rögtön küldötte.

Dábrony. Ugy lesz.
H. Bödöge. Előfizetés az év végéig terjed, az ígéret teljesítését várjuk.
N. D. Innét a lap legpontosabban küldetik, a leadásnál van a hiba, a jelzett számokat újra elküldöttük.

Tisztelettel kérjük t. olvasóinkat, hogy a közeledő negyed végéig az előfizetést megújítani, különösen kérjük pedig, hogy a hátralékokat beküldeni sziveskedjenek a kiadóhivatal.

Szerkesztésért felelős:

Szalay Károly.

BEKÜLDETETT:

Figyelmeztetés! Tudomásomra jött, hogy városunkból Somogy megye területén holmi hauszirozó jár nyomdai, valamint könyvkötészeti munka összekoldulása, nemkülönbözn könyv és hasonozikkek elárúsítása végett. Míntán üzlettem e tolkodást soha nem igényelte, de mégis a már több ízben előfordult azon vakmerőség, — hogy nevem alatt ugyancsak városunkban hausziroztak — ne ismétlődjék, a n. é. közönség mihez tartása és esetleges kizsarolása elkerülése, valamint hírnevem megőrzése végett, nyilvánosságra hozni kötelességemnek tartottam.

Tisztelettel

HAGELMAN KÁROLY.

Nyilt tér. *)

Tájékozo! Olvasóink szellemei és mi fő, anyagi helyzetén segíteni keresztényi kötelességünknek tartjuk. E nemes cél elérésére sikerült nekünk egy teljesen megbízható gyakorlati vegyész megnyerni, aki számos, kevés költséget igénylő, tartós és szép jövedelmet hozó gazdasági és kereskedelmi cikkek, nem kevésbé eddig csupán zsidókat gazdagító szesz italokat és ehhez szükséges eszenciák gyártását nyomtatott utasítás szerint vagy szóbelileg is mérsékelt díjért tanítja. Visszámárkával ellátott „Tájékozo 101” feliratu, e lap kiadóhivatalához intézett levelekre azonnal bővebb értesítés adatik.

*) E rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a Szerk.

HIRDETÉSEK.

743. sz. tkvi 1883.

Hirdetmény.

A szigetvári kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság részéről közhírre tétetik, hogy Dörner S. végrehajtatonak Kaufman József végrehajtást szenvedő ellen 232 frt 9 kr. tőke s jár. iránti végrehajtás ügyben végrehajtást szenvedőnek Dráva-Szt-Márton községen fekvő dr.-szt-mártoni 26. sz. tkjvben A. I. a foglalt „I” telekre s tartozékaira együtt 339 frt — krra becsült ingatlan az 1883. évi október hó 25-ik napján d. e. 10 órakor Dráva-Szt-Mártonban a község házánál megtartandó nyilvános árverésen becsáron alul is eladatni fog.

Kikiáltási ár a fennebb kitett becsár. Árverezni kívánók tartoznak az ingatlan becsáranak 10 %-át vagyis 33 frt 90 kr. 0. é. készpénzben vagy ovadékképes papirban a kiküldött kezéhez letenni.

Vevő köteles a vételárt három egyenlő részletben, és pedig az elsőt az árverés jogerőre emelkedésétől számítandó 1 hónap alatt a másodikat ugyan azon naptól számítandó 2 hónap alatt, a harmadikat szintén ugyan azon naptól számítandó 3 hónap alatt a szigetvári m. kir. adóhivatalnál lefizetni.

Az ezen árverési hirdetmény kibocsátásával egyideűleg megállapított árverési felteletek az alulirt telekkönyvi hatóság által hivatalos órák alatt nemkülönbözn Dr. Szt. Márton előjáróságánál megtekinthetők.

Kelt Szigetvárott a kir. járásbírósg mint tkvi hatóságánál 1883. évi jun. hó 15-én.

Z s i g a, kir. aljbíró.

404. sz. tkvi. 1883.

Árverési hirdetményi kivonat.

A lengyelítói kir. jbróság mint tkvi hatóság közhírre teszi, hogy a m. kir. kincstár végrehajtatonak Piszács Imre öreglaki lakos végrehajtást szenvedő elleni 45 frt 45 kr.

tőkeövetelés és járuléklai iránti végrehajtási ügyében, az ezen kir. jbróság területén levő Öreglak község határában fekvő következő ingatlanokra u. m. végr. szenvedett Piszács Imrének az öreglaki 45. sztkjvben A I a. foglalt „I” telekbőlili illetőségére, illetve kezelés folytán az öreglaki 382. sztkjvbe átjegyzett A. I. a. telki birtoknak felerészére, — az öreglaki 383. sz. tkjvbe átjegyzett A. j. 76/a. hrsz. a. ingatlan felerészére, és az öreglaki 386. sztkjvbe átjegyzett A. j. 727. hrsz. ingatlan felerészére, azaz a félételekre 837 frt 50 kr. a hegyvámbirtokra 171 frtban, összesen tehát az árverést 1008 frt 50 kr. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi november hó 3-ik napján délelőtt 10 órakor Öreglak község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsáranak 10% -át vagyis 83 frt 75 krajczárt illetve 17 frt 10 krajczárt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1. 3333. sz. alatt kelt igazságügy-ministeri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Legyelőtóban 1883. évi május 12.

A kir. jbróság mint tkvi hatóság.

A kir. jbró szabadságos.

Holics, kir. jbró.

Magánhirdetések.

Olajfestményü arczképeket

akademialag képzett saját festőink által **művészi kivitelben** és mérsékelt áron készítettünk — **életnagyságu mellkép** ára vászonra 70/75 Cmt. 12 frt — ép ugy beküldött photographiák, mint természet után. A teljes életheiséget biztosítjuk.

St. Lucas Kunstanstalt Wien, Hernal.

Olajnyomatu képek, photographiákról sat. árjegyzéket bérmentve készséggel küldünk.

A legjobb szivarka-papir

LE HOUBLON

Francozia készítmény

óvakodjunk az utánazástól!

Csak akkor valódi ezen szivarpapir, ha minden egyes lapja **LE HOUBLON** bélyeggel s mindegyik boríték az alábbi védjegy s névalírással van ellátva.

GOSWLEY & HENRY, Alliance Fabrikanten, PARIS

Görgetegen

az urodalmi bor-, pálinka-, sör mérési-, hus vágási (regale) jog a hozzátartozó épületek, földekkel és legeltetési joggal bérbe adatik **1884. évi január 1-től 6 egymást követő évekére.** A bérbeadás **folyó évi november hó első napján** az ottani tisztai lakáson nyilvános árverésen fog megejtetni. A bérlet a kikiáltási áron felül legtöbbet ígérőnek adatik. **Közelebbi értesítést ad az urodalmi tiszt-ség Görgetegen, u. p. Rinya-Szent-Király.**

Kaposvárrott, 1883. Nyomatott Hágelman Károly könyvnyomdájában.

K
Kaposvárrott
az előfizetés
Megjelen
Egész évre
Fél évre
Negyed évre
Egyé
H
könyvkeres

Egy
melyek hol
viselők bes
tisemitizmu
választások
még majd
hinni, hogy
árnyékukat
donithatjuk
azon nyom
lásokat elő
dig gyak
kik bármi
állani hiva
ott állanak
A ny
mány kez
nak beleg
Sándor fő
ügyeiseibe
sokra ad
győződve,
vatkozott
minden zsi
és ijeszteg
intentioná
ügyész ur
szemlékez
szellemes
tósága Bul
midőn mé
legfeljebb
gyunk haj
az uri osz
szerűnek r
tokon is r
jezést adn
A ko
közége ált
ban az an
értékekkel
kozta; ha
győződést,
talmat bir
nek anny
ez égető
csak rész
várható. El
lanul tisz
és a keres
mészetes,
ben törel
kijelelésér

Par

Trafik
Légy
Bölcs
Trafik

A nag
Szám
Büds
Szivno

Ez a
Füste
Ez me
Pipája

Ezzel
Bachn
Ezt ö
Schme

Szüz
Neme
Melyn
Már
És an
S oly
Válto
A bol